

WYDANIE SPECJALNE WIZJI LOKALNEJ

Zaborówiec też miał swoich powstańców

GAZETA BEZPŁATNA

GMINA WIJEWO, 16 LUTEGO 2024 R.

Mieszkańcy Zaborówca biorący udział w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919

105.

ROCZNICA
POWSTANIA
WIELKOPOLSKIEGO

„Co za przewrót w świecie się dokonał, o tem świadczy książka niniejsza. Na poprzedniej karcie jeszcze pismo niemieckie, a tu na tej stronie język polski wszedł w swoje odwieczne prawa. Czasy się zmieniają!”

Zapis kroniki szkoły w Zaborówcu

Choć w czasie powstania wlkp. 1918-1919 roku wieś Zaborówiec (niem. Wilhelmsruh, przedtem Brettvorwerk) w podzielonym frontem ówczesnym powiecie wschowskim, znalazła się po stronie powstańczej, nie miała strategicznego znaczenia dla żadnej ze stron. Oddzielona od pozycji niemieckich w Lginiu, Zbarzewie i garnizonu we Wschowie pasmem lasów, w oparciu o sieć jezior i kanałów, była stosunkowo łatwa do obrony. Niemcy nie podejmowali zatem na tym odcinku zdecydowanych działań zaczepnych, a powstańcy nie zgromadzili tu większych sił. Podkreślić należy, że Zaborówiec był na przełomie 1918/1919 roku wsią na wskroś polską, ze znikomym odsetkiem ludności niemieckiej wśród około 250 mieszkańców.

Po wybuchu walk powstańczych w Poznaniu 27 grudnia 1918 r. na dalekich rubieżach Prowincji Poznańskiej w okolicach Wijewa i Włoszakowice przez kilka dni nie odnotowano żadnych walk, a nawet bardziej intensywnej akcji organizacji oddziałów po-

wstańczych. Wyznaczony na organizatora i przyszłego dowódcę powstania w powiecie wschowskim ppor. **Wojciech Dombek** (syn posła do parlamentu niemieckiego **Pawła Dombka** z Leszna) miał ograniczone możliwości wobec braku wsparcia w zniemczonej Wschowie.

Dopiero 4 stycznia 1919 r. w pobliskim Brennie odbyło się zebranie informacyjne, na którym omówiono jakie stanowisko zajmie miejscowa ludność w wypadku ataku Niemców. 6 stycznia luźne oddziały powstańcze złożone głównie z miejscowych ochotników obsadziły m.in. Wijewo, Brenno i Włoszakowice. Bez większego oporu ze strony Niemców zajmowano tam urzędy, poczty, dworce kolejowe, szkoły, przy okazji odbierając pojedyncze sztuki broni leśniczym, myśliwym, żandarmom i właścicielom ziemskim.

We wtorek 7 stycznia Niemcy internowali polskich działaczy Powiatowej Rady Ludowej we Wschowie pozbawiając tym samym Polaków władzy politycznej i organizacyjnej do dalszych działań powstańczych.

Żołnierze 2 plutonu 10 kompanii 6 Pułku Strzelców Wlkp. przed szkołą w Zaborówcu

i organizacyjnej do dalszych działań powstańczych. Zupełnie nierealne stały się zatem odważne plany opanowania przez powstańców Wschowy. Niemcy zamierzali aresztować również polskich przywódców w innych miejscowościach w powiecie. W porę ostrzeżenia o grożącym niebezpieczeństwie, późnym wieczorem 7 stycznia 1919 r. opuścili Brenno i udali się do Przemętu: ks. prob. **Bolesław Wienke**, **Piotr Mirecki**, organista **Andrzej Nykiel** i gospodarz **Stanisław Kowal**. Tam była już zorganizowana polska Straż Ludowa, której komendantem był podporucznik **Józef Wróblewski**, nauczyciel z Radomierza. Stamtąd też, rychłym rankiem następnego dnia 8 stycznia **Piotr Mirecki** udał się wspólnie z **Janem Siudą** z Błotnicy do Wolsztyna celem uzyskania pomocy zbrojnej i organizacyjnej dla Brenna i Wijewa. Według innej wersji, 8 stycznia **Piotr Mirecki** i **Andrzej Nykiel** z Brenna zwrócili się o pomoc do komendanta Wolsztyna por. **Stanisława Siudy**, a dopiero następnego dnia dotarli do oddziałów powstańczych w Błotnicy

(ówczesny powiat babimojski), którymi dowodził ppor. **Józef Wróblewski**.

Tymczasem pod wpływem nawoływań ks. **Kuliszaka** z Przemętu wzywającego do rozbijania Niemców w dniu 8 stycznia 1919 r. kilku mieszkańców Górska (bracia **Władysław** i **Szczepan Walkowiakowie**, **Jan Nykiel** i kowal **Jan Pochanke**) urządziło samorzutną wyprawę na Wijewo poprzez Zaborówiec i Brenno. W Brennie przyłączyli się do nich bracia **Augustyn** i **Seweryn Frąk**. Grupa skonfiskowała najpierw broń i amunicję w Zaborówcu u włodarza i dzierżawcy domeny państwowej. Po przybyciu do Wijewa w godzinach wieczornych Polacy poprzecinali połączenia telefoniczne ze Wschową, a następnie rozbili żandarmerię Wolffa i dzierżawcę majątku Boldta.

9 stycznia z Przemętu wrócił **Piotr Mirecki**, a wraz z nim do Wijewa i Brenna przybyło zaledwie 8 uzbrojonych powstańców. Na zebraniu w Wijewie 9 stycznia oficjalnie powołano tam Straż Ludową z Romanem Bresiem na czele. Następnego dnia taki

Żołnierze 2 plutonu 10 kompanii 6 Pułku Strzelców Wlkp. przed szkołą w Zaborówcu

oddział powstał w Brennie pod komendą krawca **Adama Kaźmierskiego**, a obejmował również Miastko i Filipol. Zorganizowano stałe posterunki i patrole, a także system łączności.

W sobotę 11 stycznia 1919 r. (wg niektórych relacji dzień wcześniej 10 stycznia) podjęto powstańcze działania organizacyjne w Zaborówcu. Za przykładem Włoszakowic odbyło się to samodzielnie, bez łączności z Brennem czy Przemęt. Jednym z inicjatorów i organizatorów powołania w Zaborówcu oddziału Straży Ludowej był Jan Tyczewicz, a jego naczelnikiem wybrany został murarz Jan Rękoś podoficer armii niemieckiej z I wojny św. Do oddziału oprócz ww. wstąpili następujący mieszkańcy Zaborówca: Stefan Brenienek, Maksymilian Brychcy, Augustyn Ciesielski, Ignacy Czernasty, Franciszek Górski, Józef Górski, Roman Rzyski, Ignacy Stanek, Józef Szepe, Tomasz Zajac i Karol Zalisz. Następnego dnia w niedzielę zbudowano na rzeczce most w kierunku do Miastka. Miało to umożliwić łączność z tyłami i ewentualną drogę odwrotu w przypadku ataku Niemców.

Aby utrzymać w tajemnicy organizację powstania, w niedzielę nie wypuszczono z wioski nikogo na nabożeństwo do kościoła parafialnego w Lginiu. Z powodu braku broni wystawiono czujki jedynie z kijami i widłami w rękę. Wkrótce nawiązano łączność z oddziałem z Brenna, skąd uzyskano pierwsze dwa karabiny i gdzie też zaopatrywano się w żywność, przede wszystkim chleb z tamtejszej piekarni. Odwach urządzono w budynku szkolnym. Dopiero wizyta Piotra Mireckiego i Romana Nitsche w Poznaniu w siedzibie Naczelnej Rady Ludowej spowodowała przydzielenie na odcinek Wijewo–Brenno–Zaborówiec 40 karabinów ręcznych wraz z 5000 sztuk amunicji, którymi uzbrojono miejscowych ochotników. 15 stycznia nadeszła dodatkowa pomoc z Wolsztyna w postaci 30 karabinów ręcznych i 1 karabinu maszynowego. Wkrótce nastąpiła też zmiana na stanowisku naczelnika wijewskiej Straży Ludowej. Na prośbę Romana Bresia komendant Wróblewski przysłał na stanowisko naczelnika Gintrowskiego z Czempinia.

Pod koniec stycznia kilku powstańców z Zaborówca

Powstańcy wielkopolscy przed szkołą w Zaborówcu

Powstańcy wielkopolscy przed szkołą w Zaborówcu

zostało skierowanych do Wolsztyna i wcielonych jednej z tamtejszych kompanii pod dowództwem ppor. Stanisława Tomiaka, która w lutym 1919 r. walczyła w rejonie Zbąszyń – Babimost. Pod Babimostem ciężko ranni, do niewoli dostali się **Maksymilian Brychcy** i **Józef Szepe**.

W dniu 6 lutego 1919 r. przybył do Brenna i objął dowództwo nad tutejszym odcinkiem frontu ppor. **Wojciech Dombek**. Z ochotników służących dotąd w Straży Ludowej, uformował on oddział regularnego wojska, który w niedzielę 9 lutego został zaprzysiężony. Uroczystość ta odbywała się po nabożeństwie na cmentarzu przykościelnym. W obecności zgromadzonych tłumów ppor. Dombek przyjął na obnażoną szablę słowa przysięgi od podległych mu ochotników z Brenna, Wijewa, Radomyśla, Miastka i Zaborówca.

W tą samą niedzielę popołudniu przybyło do Brenna jeszcze 60-ciu żołnierzy z Włoszakowic, Dłużyny i okolicy. Wzmocnili oni dotychczasowy stan naszych załóg w Brennie, Wijewie, Radomyślu i Zaborówcu. W ten sposób pod rozkazami ppor. Dombka znalazła się silna i sprawna kompania. Jej sztab mieścił się

w Brennie. Ponadto w tej miejscowości jak również w Wijewie i Zaborówcu urzędowali jeszcze podkomendanci. Podkomendantem wijewskim był wspomniany już Gintrowski. W tym samym mniej więcej czasie rozpoczęli w Wijewie swą służbę także dwaj pierwsi żandarmi polscy.

W końcu lutego 1919 r. ppor. Dombek opuścił zajmowany odcinek frontu. Ze stacjonującej tu kompanii utworzono dwie kompanie, z których jedna oznaczona numerem 16 wysłana została na front pod Poniec. Znalazł się w niej duży procent powstańców z wiosek koło Wijewa i Brenna. Dowództwo pozostałej tu kompanii dalej kwaterowało w Brennie, a podlegało dowództwu batalionu w Boguszynie. Kilku powstańców z Zaborówca (bracia **Franciszek** i **Józef Górscy**, **Jan Rękoś**, **Jan Tyczewicz**, **Tomasz Zajac**) zostało przeniesionych do 12 kompanii Grupy „Leszno” w Kaszczorze, która wkrótce weszła w skład 6 Pułku Strzelców Wlkp. W walkach pod Kaszczorem w nocy z 2 na 3 kwietnia 1919 r. poległ **Franciszek Górski**.

Na przebiegającym poprzez Radomyśl–Wijewo–Brenno i Zaborówiec odcinku frontu, w ciągu całego prawie czasu panował względny spokój. Od czasu do

czasu zdarzały się tu jedynie drobne utarczki patroli zwiadowczych, głównie w rejonie przysiółków Siedmiórki i Kalek. W nowo wytworzonych specyficznych warunkach frontowych narodziło się nikomu tu dotąd nie znane przemysłnictwo.

W marcu 1919 r. zreorganizowano dawne oddziały Straży Ludowej, które w razie potrzeby miały wspierać wojsko regularne. Ponowne utworzenie kompanii Straży Ludowej z ochotników z Brenna, Wijewa, Radomyśla, Miastka i Zaborówca nastąpiło w dniu 18 marca 1919 r. Komendantem mianowany został **Adam Kaźmierski** z Brenna, a dowódcą plutonu wijewskiego **Roman Breś**. Nowoutworzoną kompanię włączono w skład obwodu włoszakowickiego.

Na omawianym odcinku frontowym, poza akcją patroli zwiadowczych panował w dalszym ciągu spokój. Od czasu do czasu w okolicy Brenna i Wijewa ukazywały się niemieckie samoloty.

Opracował: Jarosław Wawrzyniak

Współpraca: Stanisław Kasperski, Grzegorz Miś, Dariusz Marian Poszwiński

Ppor. Wojciech Dombek, organizator oddziałów powstańczych w okolicach Wijewa (zdjęcie późniejsze w stopniu kapitana)

Powstańcy Wielkopolscy z Zaborówca

Wśród 21 zamieszczonych biogramów powstańców wielkopolskich związanych z Zaborówcem było:

- 13 miejscowych powstańców, którzy w Zaborówcu wstąpili do powstania,**
- 8 weteranów powstania, którzy zamieszkali w Zaborówcu po powstaniu, z tego:**
  - **4 osoby, które zamieszkały tu po ślubach z mieszkankami Zaborówca (E. Jabłoński, J. Kaźmierczak, P. Szady, A. Szczerbal),**
  - **2 strażników granicznych, którzy pełnili służbę w Placówce Straży Granicznej w Zaborówcu (W. Hebliński, W. Urbański),**
  - **2 dzierżawców domeny państwowej - majątku ziemskiego w Zaborówcu (B. Sobeski, F. Szymoniak).**

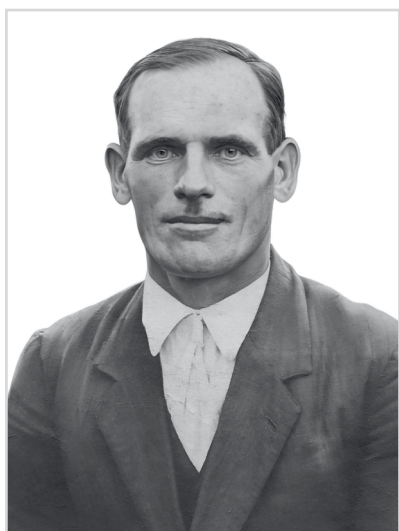

Stefan BRENIENEK (30 VIII 1888 – 20 III 1968)

Ur. w Zaborówcu. Syn Józefa i Katarzyny zd. Pytlik. W latach 1895-1903 uczęszczał do szkoły elementarnej. W latach 1905-1908 uczył się kowalstwa u majstra Bernharda Scharte we Wschowie i złożył egzamin czeladniczy. Od 1908 r. odbywał służbę wojskową w armii niemieckiej, gdzie został przydzielony do kawalerii. Zmobilizowany podczas I wojny św. w latach 1916-1918 służył jako woźnica w kolumnie amunicyjnej, gdzie został poważnie ranny. Po zakończeniu wojny 8 XII 1918 wrócił do rodzinnej wioski i w styczniu 1919 wstąpił ochotniczo do oddziałów powstańczych - Straży Ludowej w Zaborówcu pod komendą plut Jana Rękosia. Brał czynny udział w patrolach zwiadowczych k. Zaborówca przebiegała ówczesna granica. W maju 1919 r. został zwolniony do cywila, gdyż jako inwalida wojenny niezdolny był do służby wojskowej. W okresie międzywojennym pracował w cegielni parowej Schayera

w Koźminie, a następnie jako maszynista w rzeźni miejskiej w Koźminie. W 1935 r. został zwolniony z pracy na skutek redukcji. Od 1935 r. był członkiem Związku Powstańców Wlkp. Koło Koźmin. Przez całą II wojnę światową pracował w firmie niemieckiej Alfreda Franka w Koźminie. Po 1945 r. aż do emerytury (1953 r.) pracował przy budowie Nasycalni Podkładów Kolejowych w Koźminie. Był członkiem Związku Bojowników o Wolność i Demokrację Koło Koźmin. W 1921 r. ożenił się z Bronisławą Skrzypkowiak, z którą miał pięcioro dzieci: Irenę (1922- 1999), Stefanię (1924-1987), Józefa (1927-2005), Andrzeja (ur. 1935) i Teresę (ur. 1939). Zm. i poch. w Koźminie.

Powstańcy Wielkopolscy - Biogramy uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918/1919, t. IV, pod red. Bogusława Polaka, Poznań 2008, biogram autorstwa Michała Pietrowskiego.

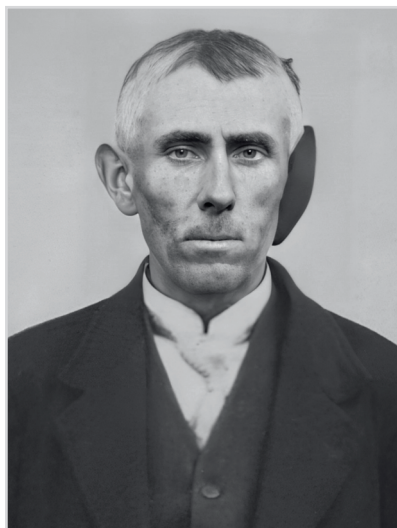

Maksymilian BRYCHCY (4 VIII 1898 – 1 XII 1982)

Ur. w Zaborówcu. Syn Jana i Magdaleny zd. Stanek. Uczęszczał do szkoły powszechnej w Zaborówcu, po czym pracował w miejscowym majątku ziemskim. W 1916 r. powołany do armii niemieckiej walczył podczas I wojny, ranny w 1917 r. 10 I 1919 ochotniczo wstąpił w szeregi powstańcze do oddziału Straży Ludowej w Zaborówcu, dowodzonej przez Jana Rękosia. Walczył z oddziałami Grenzschtzu w okolicach Zaborówca. Następnie przydzielony do 12 kompanii Frontu Zachodniego w Wolsztynie. 4 II 1919 wraz ze swoim oddziałem wyruszył na front w rejon Babimost–Zbąszyń. Pod dowództwem ppor. Stanisława Tomiaka brał udział w walkach na odcinku wolsztyńskim pod Babimostem, podczas których został 12 II 1919 ciężko ranny i dostał się do niewoli. Przez punkt opatrunkowy w Sulechowie i obóz jeniecki Havelberg, dostał się do szpitala obozowego w Spandau k. Berlina, gdzie przebywał do 10 V 1919.

Stamtąd przewieziony do wojskowego aresztu dywizyjnego w Hersfeld. Zwolniony po interwencji Konsulatu Polskiego w Berlinie, przez Krzyż, 30 VIII 1919 dotarł do Poznania. Jako niezdolny do dalszej służby wojskowej zdemobilizowany w stopniu starszego szeregowca. Dalej pracował w majątku ziemskim w Zaborówcu, a po jego parcelacji w 1926 r. i przejęciu 9 hektarów, jako samodzielny rolnik. Należał do koła weteranów w Brennie. Odznaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym (1976) i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W 1972 r. za udział w powstaniu mianowany podporucznikiem. Zm. w Zaborówcu, poch. w Brennie. Od 1927 żonaty z Anną zd. Białas. Miał dzieci: Czesława (1932), Józefa i Tadeusza (1936), Mariannę (1939).

Augustyn (August) CIESIELSKI (14 VIII 1880 – 1940?)

Ur. w Brennie. Syn Wawrzyna i Barbary zd. Grześkowiak. Przed I wojną św. mieszkał i pracował w Rauxel i Recklinghausen w Westfalii, gdzie należał do TG Sokół. 25 XII 1918 wraz z rodziną wrócił do Zaborówca z Habinghorst z Westfalii. Ochotniczo wstąpił w szeregi powstańcze do oddziału Straży Ludowej w Zaborówcu, dowodzonej przez Jana Rękosia. Walczył w okolicach Zaborówca, a następnie pod Kaszczorem pod dowództwem ppor. Stanisława Michalskiego, później jeszcze pod Lipnem i Mórkowem. Poch. w Brennie. Żonaty z Katarzyną zd. Dąbkowską. Miał dzieci: Annę (1911), Jadwigę (1912), Romana (1919), Franciszka (1923), Władysława (1928).

Ignacy CZTERNASTY (26 VII 1884 – 26 XII 1960)

Ur. w Zaborówcu. Syn Wawrzyna i Marianny zd. Thiel. Ochotniczo wstąpił w szeregi powstańcze do oddziału Straży Ludowej w Zaborówcu, dowodzonej przez Jana Rękosia. Walczył z oddziałami Grenzschutzu starającymi się zdobyć Zaborówiec. Zm. w Zaborówcu, poch. w Brennie. Żonaty od 1905 z Balbiną zd. Borową. Miał dzieci: Jana (1906), Helenę (1909), Stanisława (1910), Marię (1912), Ludwika (1914), Franciszkę (1920), Janinę (1924).

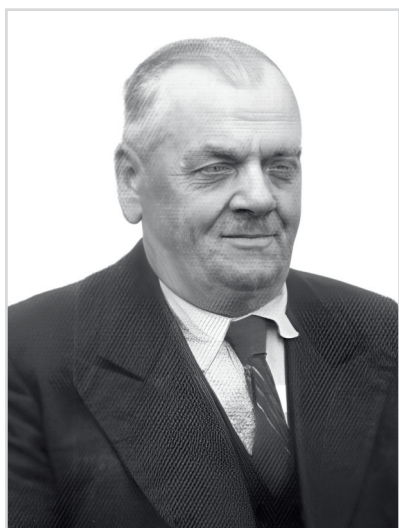
Franciszek GÓRSKI (10 IX 1891 – 3 IV 1919)

Ur. w Radomierzu pow. wolsztyński. Syn Franciszka i Konstancji zd. Ciesielskiej. W 1897 r. rodzina zamieszkała w Zaborówcu. Ochotniczo wstąpił w szeregi powstańcze do oddziału Straży Ludowej w Zaborówcu. Walczył pod Zaborówcem, następnie w 12 kompanii Grupy „Leszno” (od III 1919 w 6 Pułku Strzelców Wlkp.) pod Kaszczorem. Tam wg relacji ppor. Stanisława Michalskiego: ... w nocy z 2 na 3 kwietnia stoczyliśmy podobnie zacięty bój, w którym zanotowaliśmy niestety prócz rannych dwóch poległych Górskiego Franciszka i Michalskiego Kazimierza. (S. Michalski, Przebieg walk pod Kaszczorem, w: „Głos Leszczyński” z 6 I 1929). Poch. w Brennie, nagrobek nie zachował się. Wymieniony na pomniku

Władysław HEBLIŃSKI (26 VI 1899 – 1961)

Ur. w Mikstacie pow. ostrzeszowski. Syn rolnika Jana i Marianny zd. Nędzyńskiej. Pod koniec I wojny św. powołany do armii niemieckiej, ranny w 1918 r. W powstaniu wlkp. walczył w Batalionie Ostrzeszowskim, następnie w 2 Pułku Artylerii Ciężkiej brał udział w działaniach pod Bydgoszczą. W wojsku do 17 XI 1921, zdemobilizowany w stopniu plutonowego. Podjął pracę w Straży Celnej (w 1928 r. przemianowanej na Straż Graniczną. 15 IX 1926 z miejscowości Witów pow. Nowy Targ przeniósł się do Zaborówca, gdzie służył w stopniu starszego strażnika. 5 VIII 1937 wyprowadził się do Ostrzeszowa. Odznaczony Wlkp. Krzyżem Powstańczym (1958). Poch. w Ostrzeszowie. Żonaty od 1923 z Anną zd. Czaską. Miał dzieci: Kazimierza (1925) i Stefanię (1930).

Józef GÓRSKI (19 II 1893 – 9 VI 1979)

Ur. w Radomierzu (USC Przemęt, w niektórych dokumentach podaje błędną datę urodzenia 11 II). Syn rolnika Franciszka i Konstancji zd. Ciesielskiej, brat ww. Franciszka. Od 13 X 1913 służył w armii niemieckiej, od 1914 r. brał udział w I wojnie św. w jednostkach artylerii ciężkiej. Zdemobilizowany 23 XII 1918 w stopniu bombardiera (st. szeregowca).

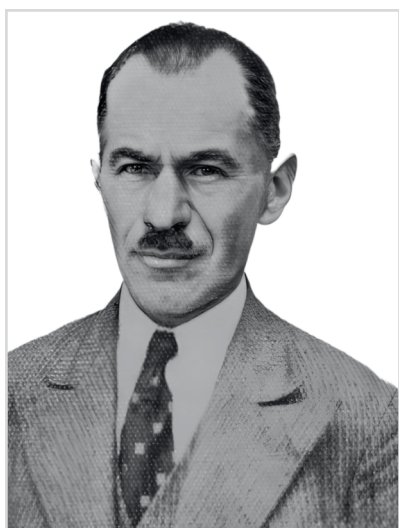
10 I 1919 ochotniczo wstąpił do oddziału Straży Ludowej w Zaborówcu. Walczył pod Zaborówcem, a następnie w 12 kompanii Grupy „Leszno” pod Wijewem, Kaszczorem i Mochami pod dowództwem ppor. Stanisława Michalskiego. Wcielony do 6 Pułku Strzelców Włkp. brał udział w działaniach pod Zbąszyniem, Międzychodem i Bydgoszczą oraz w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r. (12 kompania 60 pułku piechoty). Zdemobilizowany 20 XI 1920. Od 1921 r. pracował jako dróżnik na PKP. Z dniem 1 VII 1958 przeszedł na rentę. Członek organizacji kombatanckich.

Odnaczony Brązowym Krzyżem Zasługi (1938) i Srebrnym Krzyżem Zasługi (1954). Za udział w powstaniu mianowany podporucznikiem. Zm. w Zaborówcu, poch. w Brennie. W 1923 r. ożenił się z Anną zd. Merda. Miał dzieci: Jana (1921), Salomeę (1925), Waclawa (1929), Annę (1935), Sabinę (1936).

Franciszek JABŁOŃSKI (20 II 1893 – 21 IV 1972)

Ur. w Karchowie pow. leszczyński. Syn Michała i Elżbiety zd. Żołnowskiej. W styczniu 1919 r. wstąpił do kompanii gostyńskiej w Pawłowicach. Wcielony do 9 kompanii 6 Pułku Strzelców Włkp. (późniejszy 60 Pułk Piechoty Wojska Polskiego) walczył na froncie zachodnim i północnym powstania. Uczestnik wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. Zdemobilizowany 16 XI 1920. Po ślubie w 1922 r. zamieszkał w Zaborówcu, gdzie prowadził gospodarstwo rolne. Odnaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym (1958). Za udział w powstaniu mianowany podporucznikiem. Poch. w Brennie. Żonaty z Balbiną zd. Bocian. Miał dzieci: Władysławę (1923), Agnieszkę (1925), Czesławę (1926), Waleriana (1927), Helenę (1929), Ludwika (1931), Cecylię (1933), Felicjana (1935), Joachima (1937) i Stanisława (1941).

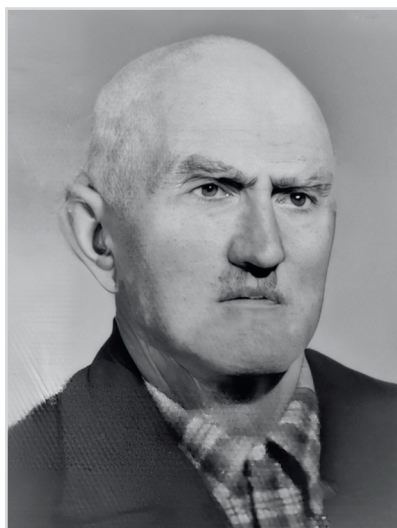
Jan KAŹMIERCZAK (28 III 1896 – 26 XI 1985)

Ur. w Tłokach pow. wolsztyński. Syn Józefa i Matyldy zd. Antkowiak. 5 I 1919 wstąpił do oddziału powstańczego w Rakoniewicach. Brał udział w walkach min. o Wolsztyn i Kopanicę, gdzie został ranny. Po wyleczeniu walczył na froncie zachodnim gdzie kolejny raz został ranny. Leczył się w szpitalu w Wolsztynie. Przydzielony do 7 Pułku Strzelców Włkp., ponownie ranny, był leczony w szpitalu w Gnieźnie. Zdemobilizowany 2 IX 1921 z 61 pułku piechoty w stopniu starszego szeregowca. Pracował dorywczo w cegielni w Rostarzewie. Po ślubie w 1928 r. zamieszkał w Zaborówcu, gdzie prowadził gospodarstwo rolne. W 1940 r. rodzina została wysiedlona do Rzędowic pow. Miechów. Po wojnie wrócili do Zaborówca. W 1964 r. sprzedał gospodarstwo i wyprowadził się do Zabrze, gdzie jego synowie pracowali w kopalni...

... Odznaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym (1958) i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Za udział w powstaniu mianowany podporucznikiem (1972). Poch. w Zaborzu cm. św. Andrzeja. Żonaty od 1928 r. z Heleną zd. Kokot. Dzieci: Joanna (1930), Zygmunt (1931), Prakseda (1933), Helena (1935), Józef (1938), Urszula (1939), Małgorzata (1943), Zygmunt (1948), Marianna (1949).

Jacek Piętka, Wolsztyński Słownik Powstańców Wielkopolskich, Wolsztyn 2019, s. 188-189.

Jan RĘKOŚ (14 XII 1891 – 6 VIII 1978)

Ur. w Zaborówcu. Syn Jana i Katarzyny zd. Jung. Wraz z rodzicami wyjechał do Westfalii. W Kirchlindzie koło Dortmundu w latach 1898-1901 uczęszczał do szkoły podstawowej. Po powrocie do kraju dalej uczył się w szkole powszechnej w Zaborówcu i Brennie. W latach 1907-1910 w Kaszczorze uczył zawodu murarza. Tam też odbywał praktykę murarską u Kazimierza Metzlera. W 1913 r. został powołany do wojska niemieckiego. Brał udział w I wojnie św. jako żołnierz 1 pułku grenadierów. Walczył na różnych frontach. Najpierw na wschodnim froncie, gdzie w okolicach Łodzi został ranny. Przez 3 miesiące przebywał w szpitalu w Szamotułach. Po wyleczeniu wrócił na front w Karpatach Wschodnich. W roku 1915 znowu został ranny i przebywał w szpitalu w Montaczu, a później w Wiedniu i Saksonii. Później przydzielony do garnizonu w Królewcu, a dalej na front do Francji, gdzie po raz trzeci został ranny i leczył się w szpitalu w Peron

a potem we Frankfurcie. Gdy wyzdrowiał znowu wrócił na front zachodni do Francji, gdzie przebywał do końca wojny. Awansowany na podoficera (kaprała). Z Królewca zostaje zwolniony ze służby wojskowej i powrócił do rodzinnego Zaborówca. Ochotniczo wstąpił w szeregi powstańcze do oddziału Straży Ludowej w Zaborówcu, którego został dowódcą. Walczył w okolicach Zaborówca a później pod Wijewem i Kaszczorem pod dowództwem ppor. Stanisława Michalskiego. Przydzielony do 5 kompanii śmigielskiej, brał udział w walkach pod Murkowem. Następnie w 12 kompanii 6 Pułku Strzelców Wlkp. Zwolniony do rezerwy 30 IX 1919 w stopniu plutonowego. Pracował w wyuczonym zawodzie murarza. Członek organizacji kombatanckich. W okresie okupacji pracował jako robotnik leśny, później w firmie murarskiej Augustyna Fliegera w Brennie. Po wyzwoleniu został komendantem Milicji Obywatelskiej w Zaborówcu. Odznaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym (1976), za udział w powstaniu mianowany podporucznikiem (1978?). Poch. w Brennie. Żonaty z Klarą zd. Nowak. Miał dzieci: Joannę (1925), Jadwigę (1929) i Stanisława.

K. Wolniczak, Powstańcy Wielkopolscy. Biogramy uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, t. XIII, pod red. Bogusława Polaka, Poznań 2016.

Roman RZYSKI (6 VIII 1900 – 10 IX 1984)

Ur. w Zaborówcu. Syn Józefa i Elżbiety zd. Skrzypczak. W 1918 r. został powołany do armii niemieckiej do 47 bawarskiego pułku piechoty. Po zakończeniu wojny wrócił do Zaborówca i tu 10 I 1919 wstąpił do powstania. Do końca stycznia 1919 walczył pod Zaborówcem (d-ca Jan Rękoś, później Krawiec z Dominic), następnie przeniesiony do kompanii we Włoszakowicach działał m.in. pod Jezierzycami. Przydzielony do II baonu 6 Pułku Strzelców Wlkp. został przeniesiony do Ponieca i walczył w okolicach Janiszewa, Zawady, Miehcina i Robczyska. W styczniu 1920 z pułkiem zajmował Bydgoszcz. W wojsku ukończył kurs kierowcy, w którym to zawodzie pracował po zakończeniu służby wojskowej do chwili wybuchu II wojny św. Jako szofer pracował m.in. w Wolsztynie i Kaszczorze. Ostatnie lata przed wojną pracował jako kierowca autobusu.

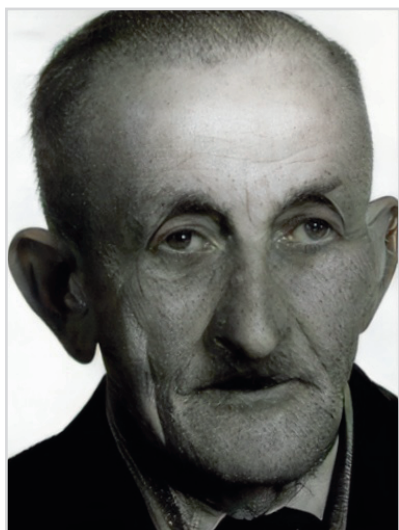

Od 1936 r. mieszkał w Wijewie. 23 VIII 1939 zmobilizowany do 7 dywizjonu samochodowego brał udział w kampanii wrześniowej jako kierowca w sztabie Armii „Poznań”. Po bitwie nad Bzurą przedostał się do Warszawy, jako strzelec w 316 kompanii pancernej walczył w obronie stolicy. Po kapitulacji miasta, 29 IX 1939 dostał się do niewoli niemieckiej, w której przebywał do końca wojny w Stalagu VI C, następnie w Stalagu X A Schleswig (nr obozowy 2589). Po wyzwoleniu przez wojska alianckie 10 V 1946 przebywał w obozie przejściowym w Eckernförde, skąd 17 XII 1945 wrócił do kraju. Po wojnie pracował w tartaku w Sławie Śląskiej, później jako kierowca w Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Wijewie. W 1965 r. przeszedł na emeryturę. W Wijewie posiadał dom mieszkalny i małe gospodarstwo rolne. Odznaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym (1958). Za udział w powstaniu mianowany podporucznikiem. Poch. w Brennie. Od 1935 żonaty z Michaliną.

Stanisław Kasperski, Rzyski Roman, biogram opublikowany w: Powstańcy Wielkopolscy. Biogramy uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, t. XVI, pod red. Bogusława Polaka.

Bronisław SOBESKI (17 VII 1889 - ?)

Ur. w Cielimowie pow. Gniezno. Syn Edmunda i Pauliny zd. Ulatowskiej. Od 1913 mieszkał w Poznaniu. Członek POW w Poznaniu. Od 27 XII 1918 w Straży Ludowej w Poznaniu i tam brał udział w walkach powstańczych. Od 2 I do 1 II 1919 w oddziale sanitarnym, od 1 II do 2 III 1919 służył w komendzie dworca. 7 II 1919 wyprowadził się z Poznania do Inowrocławia. W okresie 3 III – 9 IV 1919 w komendzie liniowej, później od 9 IV 1919 do 1 IX 1920 pełnił służbę w Obronie Krajowej. Od 1 IX do 10 XII 1920 w baonie zapasowym 59 pp. 17 VII 1919 mianowany podporucznikiem. 1 X 1921 zamieszkał w Zaborówcu, gdzie był dzierżawcą domeny państwowej (majątku ziemskiego). 26 VIII 1923 wyprowadził się do Bojanowa pow. Rawicz. W 1925 zamieszkał w Poznaniu, gdzie był urzędnik miejskim. W rezerwie awansowany do stopnia porucznika. Żonaty od 1917 r. z Janiną zd. Wiewórowską. Miał syna Mariana (1918).

Ignacy STANEK (17 VII 1893 – 9 XII 1966)

Ur. w Zaborówcu. Syn Mikołaja i Marii zd. Tyczewicz. W latach 1914-18 brał udział w I wojnie św. Jako żołnierz 9 kompanii 7 Pułku Grenadierów ranny dwukrotnie w 1915 r. oraz w 1918 r. Do powstania w styczniu 1919 wstąpił w Zaborówcu, pod dowództwem S. Michalskiego walczył pod Wijewem i Kaszczorem. Następnie w kompanii karabinów maszynowych na Froncie Zachodnim powstania w okolicy Wolsztyna pod Kopanicą, jeszcze później na Froncie Północnym pod Żninem. Zdemobilizowany w 1920 r. Do 1938 r. mieszkał we Wieleniu Zaobrzańskim. Potem osiadł w Borui Nowej (powiat nowotomyski) zajmując się uprawą roli. W 1947 przeprowadził się do Kopanicy. Odznaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym (1964). Zm. w Wolsztynie, poch. w Kopanicy. Od listopada 1919 r. był żonaty z Marianną zd. Kokot, z którą miał sześcioro dzieci: Stanisława (1923), Janinę (1925), Jana (1928), Stefana (1930), Ludwika (1930) i Teresę (1937). Gdy owdowiał

poślubił w 1944 r. Franciszkę zd. Rokita.

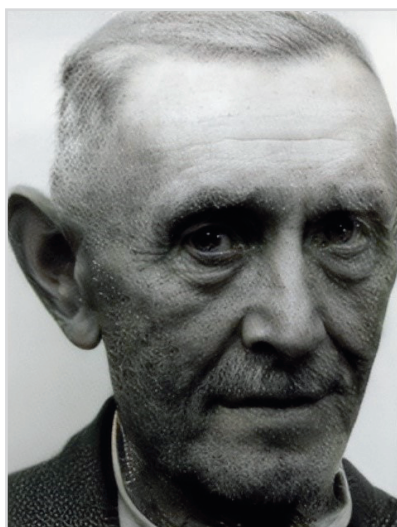
Powstańcy Wielkopolscy. Biogramy uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, t. XII, pod red. Bogusława Polaka, Poznań 2015, biogram autorstwa Jolanty Stanek i Lesława Stanka.

Piotr SZADY (16 II 1899 – 18 IV 1976)

Ur. w Bukówcu Górnym (pierwotnie w akcie ur. wpisano imię „Franz”, w 1922 r. poprawiono na „Piotr”). Syn młynarza Marcina i Elżbiety zd. Ratajczak. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Bukówcu pomagał rodzicom w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. W latach 1906-1914 uczęszczał do szkoły powszechnej. Pod koniec I wojny św. został powołany do armii niemieckiej. Po kilkumiesięcznym szkoleniu rekruckim, zanim dotarł...

... na front, wojna się skończyła. W roku 1919 brał czynny udział w powstaniu wielkopolskim, jednak szczegółów i potwierdzenia tego faktu brak. Stopień wojskowy: szeregowiec. Po ślubie, od IX 1922 mieszkał w Zaborówcu. W pierwszych latach II wojny światowej pracował jako drwal w miejscowych lasach. W dniu 9 XI 1940 z całą rodziną został wysiedlony do Generalnej Guberni, skąd w marcu 1945 r. wrócił do Zaborówca. Pracował na własnym gospodarstwie rolnym. Przez około 10 lat sołtys wsi Zaborowiec. Również w tych latach jest radnym Gminy Brenno–Wijewo. Po nowym podziale administracyjnym został wybrany Przewodniczącym Gromadzkiej Rady Narodowej w Brennie. Pochowany w Brennie. Żonaty z Anastazją zd. Malepszak. Miał dzieci: Annę (1923), Czesławę (1928), Zenona (1931) i Kazimierza (1937).

Antoni SZCZERBAL (4 XII 1891 – 10 III 1981)

Ur. w Gniewowie w ówczesnym pow. śmigielskim, obecnie pow. kościański. Syn rolnika Wojciecha i Konstancji zd. Czapła. Uczęszczał do szkoły powszechnej w Wonieściu. Po ukończeniu szkoły w 1908 r. wyjechał w głąb Niemiec, gdzie pracował w koksowni i kopalni. Należał do Koła Śpiewu w Duisburgu. 16 X 1912 powołany do służby wojskowej w armii niemieckiej. Od 1914 walczył w I wojnie św. Jako gefreiter (st. szeregowiec) 9 kompanii 67 Rezerwowego Pułku Piechoty ciężko ranny w lewą nogę 16 X 1916 pod Verdun. Przez 2 lata leczył się w szpitalu we Frankfurcie. Odznaczony Krzyżem Żelaznym II kl. 1 II 1919 wstąpił do oddziałów powstańczych w Kościanie. Brał udział w walkach na odcinku „Boguszyn” Grupy „Leszno” pod Gołanicami i Jezierzycami Kościelnymi, później pod Zaborówcem, Kębłowem i Wolsztynem (kompania ppor. Michalskiego, sekcja plut. Józefa Sz wajora). Po ślubie, na pocz. XII

1919 z Kościana przeniósł się do Zaborówca, gdzie prowadził gospodarstwo rolne. Brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r. Zdemobilizowany 30 IX 1920 z 69 pp w stopniu starszego szeregowca. Odznaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym (1976), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1977). Za udział w powstaniu mianowany podporucznikiem (1972). Zm. w Brennie. 11 XI 1919 ożenił się z Weroniką zd. Czternastą. Miał dzieci: Annę (1920), Alojzego (1922), Bolesława (1923), Felicję (1925) i Jana (1933).

Powstańcy Wielkopolscy. Biogramy uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, t. XIII, pod red. Bogusława Polaka, Poznań 2016, biogram autorstwa Kazimierza Wolniczaka.

Wojciech URBAŃSKI (28 III 1897 – 26 II 1982)

Ur. w Chrzypsku Wielkim pow. Międzychód. Syn Jana i Katarzyny zd. Pospiesznej. W powstaniu od 22 I 1919 walczył pod Sierakowem, Gralawem, Kolnem i Zbąszyniem pod dowództwem kpt. Leona Napierały. Po zakończeniu powstania pozostał w służbie czynnej w WP do dnia 14 VII 1921. Z wojska zwolniony w stopniu kaprała, wstąpił do Straży Celnej (od 1928 Straż Graniczna). W 1927 pełnił służbę w Przymuszewie k. Kościerzyny. 23 XII 1938 z miejscowości Trzebuń k. Kościerzyny przeniósł się do Zaborówca, gdzie w stopniu strażnika pełnił służbę, aż do wybuchu II wojny św. w 1939 r. Odznaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym (1960). Za udział w powstaniu mianowany podporucznikiem (1972). Poch. w Międzychodzie. Żonaty z Marianną zd. Lehmann. Miał dzieci: Eleonorę (1923), Bogumiłę (1929), Janinę (1931).

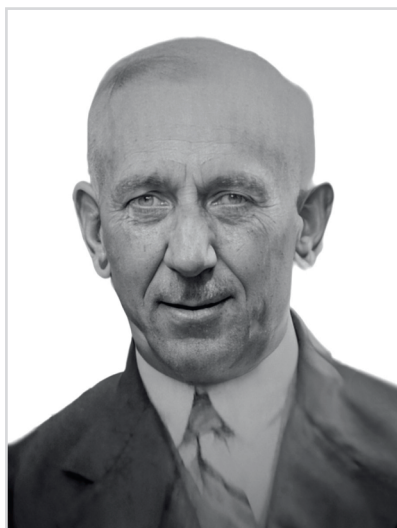
Józef SZEPE (SCHEPE) (23 VII 1898 – ?)

Ur. w Zaborówcu. Syn Józefa i Agnieszki zd. Roesler (Rösler). W czasie I wojny św. 1 VI 1917 został powołany do armii niemieckiej. Do oddziałów powstańczych wstąpił 7 I 1919, przydzielony do 12 kompanii wolsztyńskiej. Brał udział w walkach pod Babimostem, na odcinku wolsztyńskim, pod dowództwem ppor. Stanisława Tomiaka, podczas których został ciężko ranny i dostał się do niewoli. Po zwolnieniu z niewoli ponownie w Wojsku Polskim, od czerwca 1920 w 155 Pułku Piechoty walczył na wojnie polsko-bolszewickiej, w ofensywie od Święcian na Białoruś i podczas odwrotu pod Warszawę. Ponownie został ranny. Po zakończeniu wojny służył w 14 Pułku Artylerii Polowej w Poznaniu na Sołaczcu. Stopień wojskowy: szeregowiec. W okresie międzywojennym wyjechał do Francji, gdzie pracował jako górnik w kopalni w Marles les Mines. Tam należał do koła Związku Powstańców Włkp. Zm. i poch. we Francji. Od 1930 żonaty z Barbarą zd. Rzyską. Miał córkę Janinę (1931).

Franciszek SZYMONIAK (28 X 1892 – 3 XI 1946)

Ur. w Gołuchowie pow. pleszewski. Syn rolnika Piotra i Marianny zd. Grzonka. Od 28 XII 1918 do 15 II 1919 w Straży Ludowej w Pleszewie. 20 VII 1920 zmobilizowany do Szpitala Koni w Poznaniu. Stopień wojskowy: szeregowiec. Zweryfikowany jako powstaniec włkp. Od 1935 r. członek Związku Weteranów Powstań Narodowych, od 1938 r. Związku Powstańców Włkp. w Pleszewie. 13 IX 1923 z Pleszewa przeniósł się do Zaborówca, gdzie był dzierżawca domeny – resztówki. 14 V 1927 wrócił do Pleszewa, gdzie prowadził restaurację i hotel. Zm. i poch. w Pleszewie. Żonaty od 1917 r. z Czesławą zd. Górską. Miał syna Edmunda (1916) i córkę Lubomirę (1922).

Jan TYCZEWICZ (3 II 1888 – 4 XI 1981)

Ur. w Wijewie. Syn Franciszka i Marianny. W latach 1895-1902 uczęszczał do szkoły powszechnej w Brennie. Po ukończeniu szkoły pracował przez 3 lata jako pastuch w Zaborówcu. 1 I 1905 rozpoczął naukę w zawodzie szewskim we Wschowie. Po ukończeniu nauki od 1 VII 1908 pracował jako pomocnik (szewski?) w różnych miastach Wielkopolski. W październiku 1913 udał się do Zachodnich Niemiec, gdzie w 1914 r. zastała go wojna św. Od października 1914 do 12 XI 1918 służył w wojsku niemieckim jako żołnierz garnizonowy. Po opuszczeniu wojska w listopadzie 1918 pracował znów we Wschowie w warsztacie szewskim. 8 I 1919 udało mu się opuścić Wschowę przedostać do Zaborówca, gdzie razem z innymi zorganizował 11 I 1919 r. oddział powstańczy Straży Ludowej. Brał udział w potyczkach pod Zaborówcem i Wijewem, następnie na początku lutego 1919 wcielony do 1 plutonu 12 kompanii Grupy „Leszno” (6 Pułku Strzelców Włkp.)

w Kaszchorze. Do połowy maja 1919 brał udział w walkach pod Kaszchozem. Po zwolnieniu z wojska od 1 VI 1919 do 30 VI 1920 pracował jako „siła pomocnicza” w szkole w Zaborówcu. 1 VII 1920 wstąpił do służby...

... w Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu i pracował w charakterze kontrolera w Lesznie, Kościanie, Śremie, Gdyni oraz do 30 VI 1937 w centrali w Poznaniu, kiedy to z powodu choroby został przeniesiony w stan spoczynku. Od tego czasu mieszkał w Wijewie. Podczas okupacji niemieckiej pracował jako księgowy w majątności Wijewo, a po wyzwoleniu pełnił nadal te obowiązki do czasu rozparcelowania majątku, będąc równocześnie sołtysiem Wijewa. Działał w organizacjach kombatanckich, był skarbnikiem koła Związku Powstańców Wielkopolskich, później sekretarzem koła ZBOWID. Pełnił funkcję prezesa miejscowego koła PCK, a także prezesem koła stowarzyszenia Caritas. Odznaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym (1958). Poch. w Brennie. Był żonaty, dzieci nie miał.

Tomasz ZAJĄC (28 XII 1893 - 8 XI 1981)

Ur. w Dominicach w ówczesnym powiecie wschowskim (obecnie pow. leszczyński). Syn Konstantego i Reginy zd. Małeckiej. Po ukończeniu szkoły powszechnej pracował u miejscowych rolników. W 1914 r. został powołany do armii niemieckiej i brał udział w I wojnie św. Ranny w 1917 r., po czym zwolniony do cywila. Po ślubie, w styczniu 1918 przeniósł się z Dominic do Zaborówca. Prowadził gospodarstwo rolne po teściach. 10 I 1919 ochotniczo wstąpił do oddziału Straży Ludowej w Zaborówcu. Walczył w okolicach Zaborówca, następnie pod dowództwem por. Michalskiego pod Brennem i Wijewem. W III 1919 wcielony do 12 kompanii 6 Pułku Strzelców Wlkp. w Kaszczorze. W jednym z życiorysów podaje, że z wojska został zwolniony w kwietniu 1919 z powodu silnego zapalenia płuc i nabytego podczas I wojny św. inwalidztwa, z innych dokumentów wynika, że przeszedł szlak bojowy pułku (od I 1920 60 pp) m.in. przez Front Zachodni pod Międzychodem

i Front Północny pod Bydgoszczą, a zdemobilizowany został dopiero 20 X 1920 w stopniu st. szeregowca. Po II wojnie św. pracował jako strażnik łowiecki. Od 1976 r. mieszkał w Lesznie. Odznaczony Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym (1976). Za udział w powstaniu mianowany podporucznikiem (1972). Żonaty z Martą zd. Michalak.

Karol ZALISZ (25 X 1896 – 9 XII 1975)

Ur. w Zaborówcu. Syn Walentego i Marianny zd. Janasik. Ukończył miejscową szkołę powszechną. W latach 1915-1918 służył w armii niemieckiej w stopniu szeregowego. 11 I 1919 wstąpił do oddziału powstańczego Straży Ludowej w Zaborówcu. Od lutego 1919 walczył pod Leszmem w 8 kompanii 6 Pułku Strzelców Wlkp. Po zakończeniu powstania brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r. jako żołnierz 8 kompanii 60 Pułku Piechoty. Po zwolnieniu z wojska w 1921 r. pracował jako robotnik rolny w majątku. W 1926 r. otrzymał ziemię z parcelacji i prowadził w Zaborówcu gospodarstwo rolne. W 1940 r. został wysiedlony do Generalnego Gubernatorstwa - powiat Miechów, a w 1941 r. skierowany do pracy przymusowej w Lginiu. W latach 1945-1963 znów prowadził własne gospodarstwo rolne. Za udział w powstaniu mianowany podporucznikiem (1972). Zmarł w Hetmanicach. Spoczywa na cmentarzu parafialnym

w Lginiu. Żonaty z Anną zd. Brychcy. Miał dzieci: Edmunda (1926), Hieronima (1928), Teresę (1934).

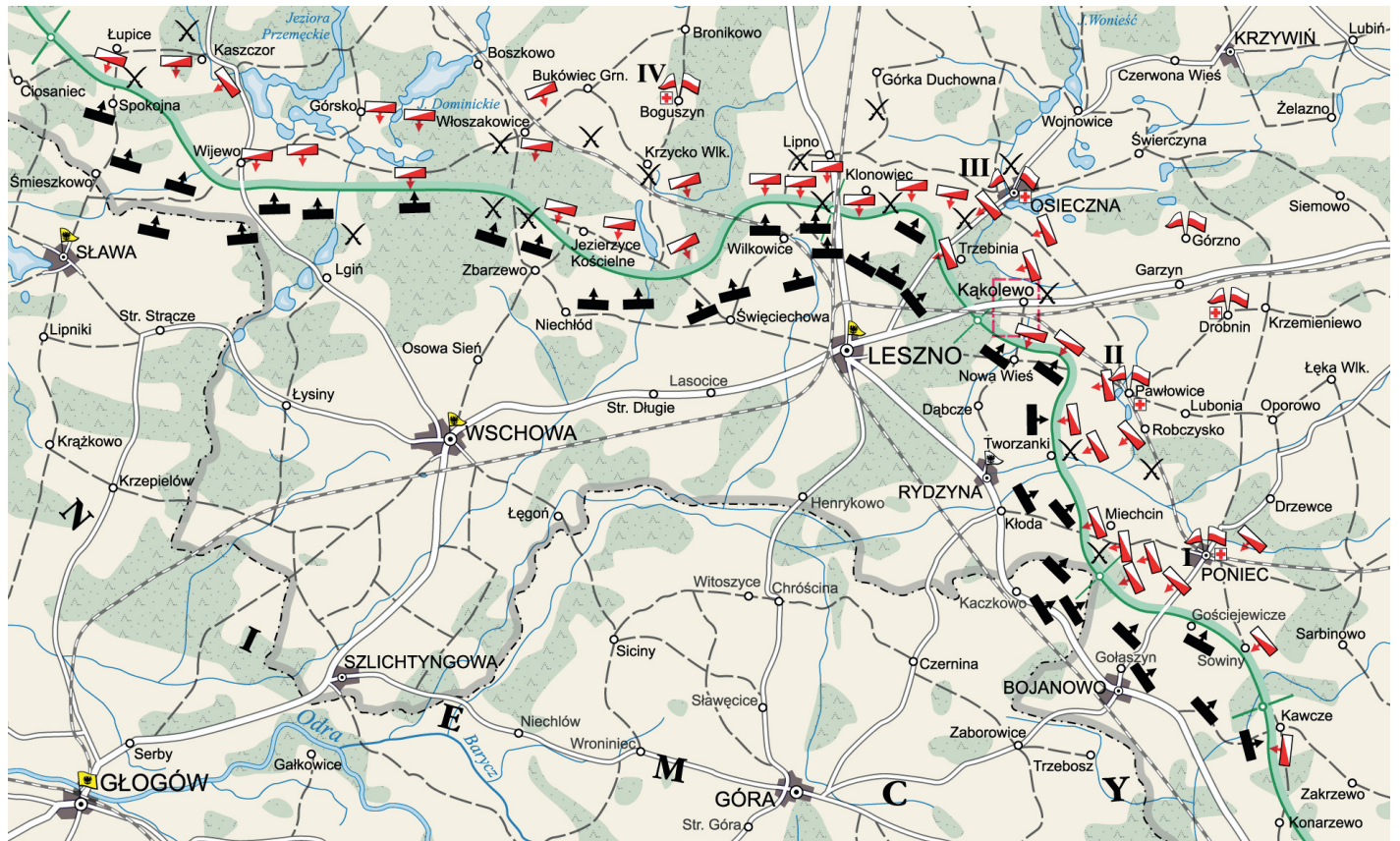
Dariusz Czwojdrak, Droga do niepodległości. Powstanie wielkopolskie 1918-1919 na ziemi wschowskiej, Wschowa 2018.

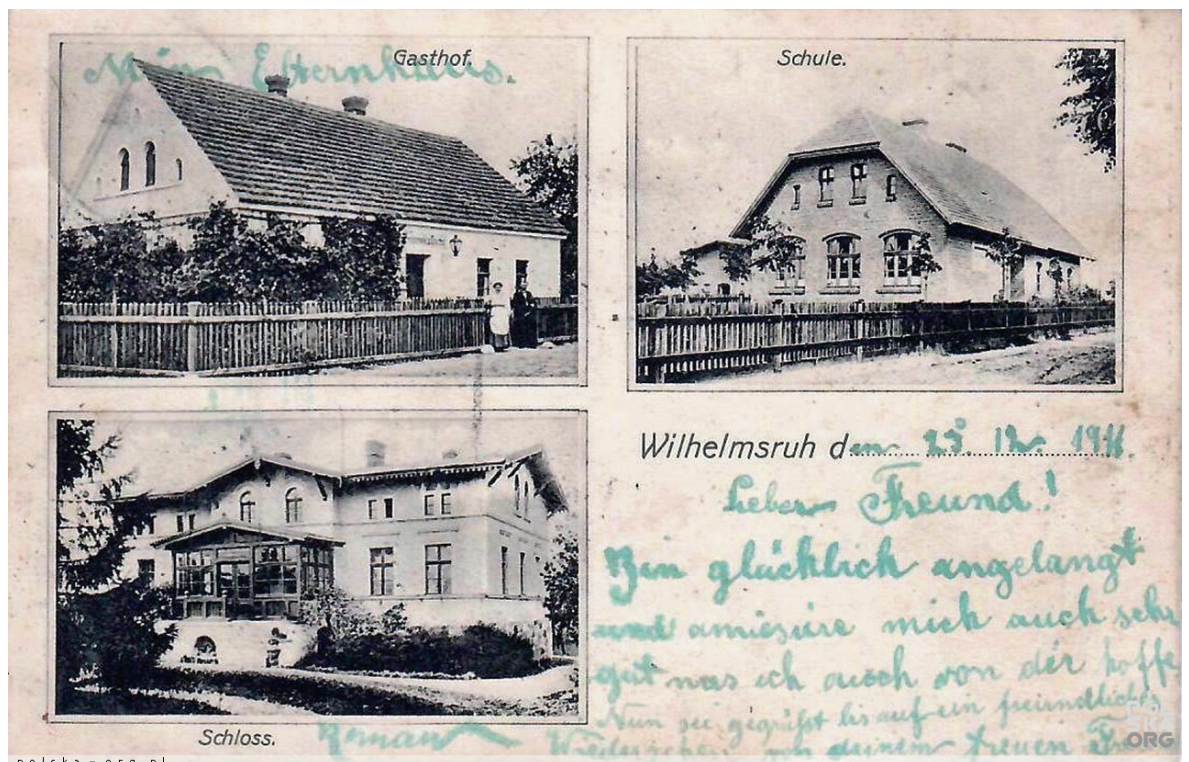
Działania na odcinku leszczyńskim w styczniu i w lutym 1919 r.

Źródło: strona www Instytutu Pamięi Narodowej

	oddziały polskie		oddziały niemieckie		granica Prowincji Poznańskiej
	dowództwo Grupy „Leszno”		główne dowództwo niemieckie		linia demarkacyjna
	dowództwo batalionu		dowództwo oddziału niemieckiego		rozgraniczenie odcinków frontu
	punkt sanitarny		bitwy		0 2 4 6 8 10 km
- © Radosław Przebickowski

Widokówka z Zaborówca z początku XX wieku przedstawiająca zajazd, szkołę i pałac.

MIEJSCE PAMIĘCI POWSTAŃCÓW WIELKOPOLSKICH Z ZABORÓWCA

ZAPIS KRONIKI SZKOŁY W ZABORÓWCU (TEKST ORYGINALNY)

... CO ZA PRZEWROT W ŚWIECIE SIĘ DOKONAŁ, O TEM ŚWIADCZY KSIĄŻKA NINIEJSZA. NA POPRZEDNIEJ KARCIĘ JESZCZE PIŚMO NIEMIECKIE, A TU NA TEJ STRONIE JĘZYK POLSKI WSZĘDZI W SVOJE ODWIECZNE PRAWA. CZASY SIĘ ZMIENIAJĄ! GDY W PAŹDZIERNIKU W 1918 R. PYCHA I BUTA NIEMIECKA DOZNAŁA SROMOTNEGO ZAWODU, A PÓTEM 9 LISTOPADA WYBUCHA W NIEMCZECH REWOLUCJA I POŁOŻYŁA KRES MORDERCZEJ WOJNIE, WTEDY ŻYWSZYM TĘTNEM ZACZYŁ BIC SERCA POLSKIE, BO ŚWIAT DOWIEDZIAŁ SIĘ Z OREDDZIA WILSONA, IŻ KRZYWDA POPEŁNIONA NA POLSCE MA BYĆ NAPRAWIONA I POLSKA MA POWSTAĆ NA NOWO DO ŻYCIA SAMODZIELNEGO, NIEZALNEGO. TO TEŻ KAŻDY KTO MIAŁ SERCE POLSKIE SPIESZYŁ SIĘ CZEM PRZEDZIĄBY STANĄC NA ZIEMI POLSKIEJ. ŻDWAŁO SIĘ, IŻ BEZ WIELKICH WYSIŁKÓW OBEJMIAMY DZIEDZICTWO NASZE, LECZ KTO TAK MYŚLAŁ OMYLIŁ SIĘ Z SRODZE. TA WOLNOŚĆ ZŁOTA NIE TAKA TANIA. WSZYSTKO WSKAZYWAŁO NA TO, IŻ NARÓD BĘDZIE MUSIAŁ JĄ, DROGO, BO KRWIĄ SWOJĄ OKUPIĆ. NIEMIEC, CHOĆ POBITY NIE MIAŁ WCAŁE ZAMIARU GRABIEŻY SWOJĄ WYDĄĆ. PRZECIWNIE! GDY PO PIERWSZYM OGŁUSZENIU PRYSZEDŁ ZNOW DO PRZYTMÓSNOCI ZACZĄŁ ZIEMIĘ TĘ, KTÓRĄ MIAŁ ODDAĆ OBRADZĄC ROZMĄTYM "GRENZI HEIMATSCHUTZEM".

BYŁA TO ZBIERANISIA NAJROZMĄTSZICH ELEMENTÓW. DŁUGO ZNOSILI POLACY WSZĘKIE PROWOKACJE TEGO ROZPĘTANEGO ŻOLDACTWA. GDY JEDNAK 27 GRUDNIA Z POWODU PRZYJAZDU P. PADREWSKIEGO DO POZNANIA ŻOLDACTWO NIEMIECKIE ZACZĘPO PRZEDSTAWICIELI KOALICJI, ZRYWAJĄC I NISZCZĄC SZTANDARDY POLSKIE I KOALICYJNE. WTEDZAS PRZEBRĘŁA SIĘ MIARA POLSKIEJ CIERPLIWOŚCI I SPOWODOWANI URAGAJĄCĄ PROWOKACJĄ POLACY CHWYLIŁI ZA BRON, WYPĘDZILI NIEMCÓW Z POZNANIA I STALI SIĘ PANAMI SYTUACJI. ZA PRZYKŁADEM POZNANIA POSZŁO CAŁE W.K.S. POZNANSKIE Z WYJĄTKIEM KRESÓW, GDZIE NIEMCY MIELI PRZEWAGĘ.

ZABORÓWCIANIE, NIE CHĘĆCIE CZERPAĆ AZBYTU "GRENZSCHUTZ" PRZYBYŁ I WIEŚ OBRADZIŁ LUB OBRABOWAŁ, UZBROILI SIĘ 11 STYCZNIA, 1919 R. WSZYSTKO CO TYLKO MOGLI BRONIĄ WŁADĄC STANĘŁO OCHOTNIE POD BRON, LTKA STALIŚMY WIERNIE NA STRAŻY AZ DO 4 LUTEGO. W TYM CZASIE ZORGANIZOWANO REGULARNE WOJSKO POLSKIE I 4 LUTEGO PRZYBYŁ NA ZABORÓWO ODDZIAŁ WOJSKA POLSKIEGO. CI MŁODSI Z TUTEJSZEJ STRAŻY PRZYSTĄPILI TEŻ ZARAZ DO KOMP. I ŚMIELEJ JUŻ TERAZ ZABORÓWO PATRZY W PRZYSZŁOŚĆ."

POWSTAŃCY WIELKOPOLSCY Z ZABORÓWCA

<small>STEFAN BENJMIN</small>	<small>MAKSYMILIAN BORYCZ</small>	<small>AUGUSTYN CIEŚIELSKI</small>	<small>JÓZEF CZERWIŃSKI</small>	<small>FRANCISZEK GÓRNIK</small>
<small>JÓZEF GÓRNIK</small>	<small>STANISŁAW BORKOWSKI</small>	<small>JAN KUCHARCZYK</small>	<small>JAN BORKO</small>	<small>BRONISŁAW SZLACH</small>
<small>PIOTR SZEPI</small>	<small>ANTONI SZLACH</small>	<small>JÓZEF SZLACH</small>	<small>JÓZEF SZEPI</small>	<small>JAN FELCZAK</small>
<small>TOMASZ ZIELIŃSKI</small>	<small>KAROL ZIELIŃSKI</small>			

ZDJĘCIA I DOKUMENTY Z OKRESU POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO

POWSTAŃCY WIELKOPOLSCY PRZY STERCIE W ZABORÓWCU

POWSTAŃCY WIELKOPOLSCY PRZY STERCIE W ZABORÓWCU

WIDOKOWKA Z POCZTUNKU XX WIEKU

MAPA GRUPY LEŻENÓ

Projekt tablicy upamiętniającej Powstańców Wielkopolskich z Zaborówca (lokalizacja: sala Wiejskiego Domu Kultury w Zaborówcu)

Wydanie specjalne upamiętniające mieszkańców Zaborówca biorących udział w Powstaniu Wielkopolskim

Zwycięskie Powstanie Wielkopolskie to jedno z pierwszych zbrojnych wystąpień, krótko po zakończeniu I wojny światowej i odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Celem powstania było oswobodzenie Wielkopolski spod panowania niemieckiego, by ta część naszej małej ojczyzny znalazła się po tej stronie granicy. Przygotowaliśmy dla Państwa Wydanie Specjalne "Wizji Lokalnej", które poświęcone jest naszej lokalnej historii. Chcemy przybliżyć Wam czas w którym mieszkańcy Zaborówca brali udział w walkach w powstaniu oraz opowiedzieć o bohaterach, którzy stanęli w obronie naszej ziemi. Otrzymacie także biogramy powstańców, abyście mogli bliżej poznać ich historie i życiowe ścieżki.

Przy współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej postanowiliśmy wzniesić pomnik oraz tablicę upamiętniającą tych, którzy zapisali się w kartach naszej historii.

Zachęcamy Was do zapoznania się z tym wydaniem gazety i podzielenia się nim z rodziną i znajomymi. To niezwykła podróż w przeszłość, która pozwoli nam lepiej zrozumieć nasze korzenie i dziedzictwo.

Wójt Gminy Wijewo
Mieczysław Drożdżyński

Opracowanie: Jarosław Wawarzyniak
 Współpraca: Stanisław Kasperski, Grzegorz Miś,
 Dariusz Marian Poszwiński, Mieczysław Drożdżyński
 Skład i łamanie: Leszek Bajon
 Redaktor naczelny: Leszek Bajon
 Wydawca:
 Gminny Ośrodek Kultury w Wijewie
 ul. Powstańców Wlkp. 19
 64-150 Wijewo

Nr rej.pras. ISSN 2084-0829, RPR 779
 nakład: 500 szt.

